

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 DEP
0030 Oslo

Kongens gate 14
0153 Oslo, Norway
T: +47 23 31 83 00
www.teknologiradet.no

Dato: 07.10.2024

Innspill fra Tecnologirådet vedrørende forslag til lov om aldersgrenser for bruk av sosiale medier

Tecnologirådet takker for muligheten til å komme med innspill til lovforslaget. På sosiale medier utsettes barn og unge for villedende design, avhengighetsskapende innhold, og skjulte algoritmer som fremmer skadelig innhold. Tjenestene samler også inn store mengder data om brukerne sine. Å begrense skadeeffektene av sosiale medier for de yngste i samfunnet er en viktig oppgave å håndtere for myndighetene.

Om aldersgrenser

Vi deler departementets oppfatning om at aldersgrenser kan bidra til å beskytte barn mot skadevirkninger av sosiale medier. Aldersgrenser kan ha en normdannende positiv effekt. En lovpålagt aldersgrense vil, som departementet påpeker, gjøre det mulig å stille krav til teknologiselskapene og sender et tydelig signal om viktigheten av å beskytte barn og unge på nett, også internasjonalt.

Så langt har ingen land innført aldersgrense med aldersverifisering slik departementet foreslår. Erfaringsgrunnlaget er derfor begrenset. Framover vil det være viktig og nødvendig å følge med på de pågående prosessene med alderskontroll i andre land. I løpet av 2025 vil Australia innføre aldersverifisering for å håndheve 16 års aldersgrense på sosiale medier, og Storbritannia har nylig innført krav om aldersverifisering på enkelte tjenester som kan inneholde skadelig innhold. I Frankrike vurderes 15 års aldersgrense på sosiale medier, og en ny utredning foreslår i tillegg et digitalt portforbud på kveldstid for å begrense barn og unges skjermtid.

Tiltak for å beskytte barn og unge på nett må veies opp mot grunnleggende rettigheter som ytringsfrihet, personvern og informasjonsfrihet. Aldersgrenser alene er heller ikke et tilstrekkelig tiltak for å beskytte barn og unge mot skadelig innhold og praksiser på nett. Tecnologirådet deler departementets betraktninger om at det også er behov for en aktiv politikk knyttet til person- og forbrukervern, kriminalitetsforebygging og vern mot hets. I tillegg vil vi understreke behovet for å stille ytterligere krav til teknologiselskapene, som innsyn i ugjennomsiktige algoritmer og forbud mot manipulerende og avhengighetsskapende innhold og teknikker.

Et supplerende tiltak som vil styrke beskyttelsen av barn og unge i det digitale er EU-loven for digitale tjenester (Digital Services Act, DSA), som regjeringen har foreslått å innføre i norsk rett. Dette lovverket inneholder krav til beskyttelse av mindreårige på digitale plattformer. I EU-kommisjonens retningslinjer for hvordan loven skal tolkes og

iverksettes, foreslås aldersrestriksjoner med tilhørende verifisering som et virkemiddel for å beskytte barn mot skadelig innhold på nett. En eventuell lovpålagt aldersgrense i Norge bør ses i sammenheng med dette lovverket.

Vi deler høringsnotatets vurdering av at det er lite hensiktsmessig å la plattformene selv velge aldersgrenser, slik Skjermbruksutvalget peker på som et alternativ. Dette vil neppe fungere i praksis, ettersom plattformene har en kommersiell egeninteresse av flest mulig brukere. Selv om plattformene har en generell aldersgrense på 13 år i dag, har selskapenes innsats for å håndheve denne regelen vært mangelfull.

Skjermbruksutvalget har derimot interessante forslag til *hvordan* aldersgrenser kan utformes og innføres. Departementet foreslår en generell aldersgrense, men utvalget peker på at aldersgrenser også kan ta hensyn til de digitale plattformenes egenskaper, funksjonalitet og innhold. Å innføre slike graderte aldersgrenser på ulike digitale tjenester, som eksempelvis aldersgrenser på skadelig innhold og algoritmeanbefalinger, kan være en alternativ modell til å sette en generell aldersgrense på tilgang til selve tjenesten. Det er behov for mer utredning om effekter av graderte aldersgrenser.

Teknologirådet er likevel av den oppfatning at graderte aldersgrenser ikke står i motsetning til å innføre en generell aldersgrense, slik departementet foreslår. En digital plattform kan ha en generell aldersgrense, og spesifikke funksjonaliteter på plattformen kan ha en høyere aldersgrense hvis det er behov for det, for eksempel basert på risiko for skadevirkninger. Tilsynsorganet kan gis mandat til å utrede dette nærmere, for å sikre at aldersgrensene fungerer effektivt for å beskytte barn og unge. Begrensninger på enkelte typer skadelig innhold for mindreårige på sosiale medier kan bli en konsekvens av artikkel 28 i EUs lov for digitale tjenester, og innføring av aldersgrenser i Norge bør derfor ses i sammenheng med nye disse nye lovkravene.

Om definisjon av sosiale medier

Departementet ber om innspill til definisjonen av sosiale medier, og viser til hvordan det i dag ikke finnes en omforent definisjon. Flere land har forsøkt å lage sine egne definisjoner og begrensninger. Teknologirådet støtter forsøket på å snevre inn definisjonen, slik at inngrepet i barn og unges liv ikke blir større enn nødvendig. Samtidig er det viktig at lovverket treffer de plattformene man ønsker å regulere, der barn og unge utsettes for skadelig påvirkning.

Sosiale medier i dag kjennetegnes ved at de er algoritmestyrte plattformer, der innhold modereres av plattformene selv for å skape brukerengasjement og kommersielle effekter. Slike tjenester, som også inkluderer Snapchat, bør falle under lovens virkeområde. Det er viktig å unngå at tjenestene selv kan velge om de definerer seg som et sosialt medium eller for eksempel en meldingstjeneste. Sistnevnte kan ha den uheldige konsekvensen at tjenestetilbydere vil forsøke å omdefinere eget formål for å unngå krav om aldersgrenser.

Sosiale medier er i rask endring. Et regelverk må derfor være fleksibelt nok til å holde tritt med den teknologiske utviklingen, og kunne gjelde for nye tjenester som vil dukke opp i framtiden. OpenAI annonserte nylig at de vil lage et sosialt nettverk basert på sin nye KI-genererte videotjeneste Sora. I dag blir barn og unge ofte prøvekaniner for ny teknologi, som for eksempel da Snapchat lanserte samtaleroboten My AI. Det var ikke mulig å fjerne tjenesten, med mindre man var en betalende bruker. Snapchat skrev selv på egne nettsider at «Det kan hende at svarene fra My AI er partiske, feilaktige, skadelige eller kan ha villedende innhold». Stadig flere sosiale medier eksperimenter med bruk av

avanserte, persontilpassede KI-baserte chatboter som simulerer menneskelige følelser. Det er bekymringsverdig at nye KI-tjenester testes ut på plattformer og i digitale tjenester som barn og unge er storforbrukere av.

Om aldersverifisering

Det er i dag flere utfordringer knyttet til de teknologiske løsningene for å verifisere alder. Verifisering av alder kan innebære at barn og unge må dele mer persondata med store teknologiselskaper, for eksempel adresse, bankkort-informasjon eller andre personalia. Derfor må de tekniske løsningene utredes, utvikles og reguleres i tråd med gjeldende regelverk. Som departementet påpeker, jobbes det med en felleseuropeisk løsning gjennom den europeiske digitale identitetslommeboken.

Departementet foreslår at tjenestetilbyderne av sosiale medieplattformene får ansvar for å velge verifiseringsløsning inntil videre. Det kan føre til at flere ulike verifiseringsløsninger tas i bruk, hvorav flere i dag har grunnleggende svakheter, som krav om mer datadeling enn nødvendig, høy feilmargin eller innebygd bias som kan virke diskriminerende. Verifiseringsløsninger kan derfor komme i konflikt med andre rettigheter og hensyn. Å føre tilsyn med mange ulike verifiseringsløsninger kan også bli krevende. De største teknologiselskapene er i dag etablert utenfor Norge, noe som kan by på en rekke utfordringer knyttet til jurisdiksjon og håndhevingsmyndighet.

Dersom plattformene selv skal sørge for verifisering, er åpenhet rundt metodebruk viktig. Sosiale medieplattformer har i dag flere metoder for atferdsanalyse for å oppdage når barn under 13 år bruker tjenestene, men det er begrenset innsyn i denne praksisen. Å be plattformene selv verifisere alder kan føre til mer atferdsanalyse, som igjen kan bidra til økt sporing og datainnsamling på nett. Det bør i tilfelle gjøres en helhetlig vurdering av hvilke verifiseringsløsninger som anses som *best practice*, stilles krav til åpenhet om metodebruken og settes av tilstrekkelig med ressurser til effektivt tilsyn.

Ved innføring av aldersverifiseringsløsninger i andre land har en sett en stor vekst i bruk av VPN-tjenester for å omgå regelverket. Kort tid etter innføringen av verifisering på blant annet pornografiske nettsted i Storbritannia utgjorde VPN-tjenester topp fire av de fem mest nedlastede appene. Bruk av gratis VPN-tjenester kan også føre til økt og vilkårlig datainnsamling, som deles på tvers av tjenester på nett. Risikoer knyttet til omgåelse av aldersverifisering og tiltak som kan iverksettes for å motvirke dette bør derfor utredes nærmere.

Med vennlig hilsen

Tore Tennøe
Direktør

Hanne Sofie Lindahl
Prosjektleder